

Frank McCourt

ANDĚLIN
POPEL

PROSTOR

POZDNÍ
e d i c e
SBĚR

Edice Pozdní sběr přináší v nových, nebo revidovaných překladech díla cizojazyčných autorů, se kterými se český čtenář mohl setkat v průběhu dvacátého století. Díla, dnes možná pozapomenutá anebo zapadlá, která však na vinici času dozrála a prokázala svou trvalou hodnotu.

Frank McCourt
Andělin popel

PROSTOR

*Frank McCourt (vpravo dole) na dvoře
Leamyho obecné školy v Limericku,
Irsko, kolem roku 1938*

Frank McCourt

ANDĚLÍN
POPEL

přeložil Josef Moník

PROSTOR | PRAHA | 2021

© Frank McCourt 1996, 2021
Translation © Josef Moník 1998, 2021
Czech edition © PROSTOR 2021

ISBN 978-80-7260-497-5

*Tuto knihu věnuji svým bratrům,
Malachymu, Michaelovi a Alphonsovi.
Učím se od vás a miluji vás.*

Poděkování

Toto je malý hymnus ke chvále žen.
R'lene Dahlbergová rozfoukala uhlíky.
Lisa Schwarzbaumová si přečetla první stránky
a dodala mi odvalu.
Mary Breasted Smythová, sama elegantní
romanopiskyně, si přečetla první třetinu
a předala ji Molly Friedrichové,
jež se stala mou literární agentkou a napadlo ji,
že Nan Grahamová, šéfredaktorka u Scribnera,
bude tou pravou osobou,
která by knihu mohla vyslat na cestu.
A Molly měla pravdu.

Má dcera Maggie mi ukázala,
že život může být velké dobrodružství,
a nádherné chvíle s vnučkou Chiarou
mi pomohly připomenout si údiv malého dítěte.
Moje žena Ellen naslouchala, když jsem jí předčítal,
a povzbuzovala mě do poslední stránky.

Jsem požehnaný mezi muži.

Otec s matkou měli zůstat v New Yorku, kde se seznámili a vzali se a kde jsem se narodil. Místo toho se vrátili do Irska, když mně byly čtyři roky, mému bratru Malachymu tři, dvojčatům Oliverovi a Eugenovi necelý rok, a sestra Margareta už byla dočista mrtvá.

Když se dívám zpátky na své dětství, nedovedu pochopit, jak jsem vůbec mohl přežít. Bylo to bídné dětství, jak jinak: o šťastném dětství nemá cenu psát. Horší než obyčejné bídné dětství je bídné irské dětství, a ještě horší je bídné irské katolické dětství. Všude se lidi vychloubají strážněmi svých dětských let a hořekují nad nimi, ale irská podoba nesnese srovnání: chudoba; neschopný, upovídaný otec alkoholik; pobožná, zlomená matka naříkající u krbu; nadutí kněží; tyranští učitelé; Angličani a všechny ty hrůzy, které nám dělali dlouhých osm set let.

A především – byli jsme mokří.

Nad Atlantikem se shlukovaly široké souvislé plochy deště, aby se, hnány pomalu větrem proti proudu řeky Shannon, navěky snášely na Limerick. Déšť smácel město od svátku Obřízky Páně do Nového roku. Způsoboval kakofonii řezavého kašle, bronchiálního chrapotu, astmatického sípání a souchotinářského skřehotání. Z nosů se stávaly vodotrysky, z plic houby nasáklé baktériemi. Vymýšlely se spousty léčebných prostředků; proti kataru se vařila cibule v mléce, které se černalo pepřem; na ucpané dutiny se dělala kaše z vařené mouky a kopřiv, zabalila se do hadru a zapařená připlácla na prsa.

Od října do dubna se domovní zdi v Limericku leskly vlhkostí. Šaty nikdy neuschly; tvídové a vlněné kabáty byly domovem různých živočichů a někdy na nich vyrašila

záhadná vegetace. V hospodách stoupala pára z vlhkých těl a oděvů a lidi ji vdechovali s kouřem z cigaret a dýmek a s výpary z rozlitého piva a whisky s příměsí zápachu moči, který vnikal dovnitř ze záchodů na dvorku, na kterých ne jeden muž vyzvracel týdenní výplatu.

Děšť nás zaháněl do kostela – do našeho útočiště, naší jistoty, našeho jediného suchého místa, které jsme znali. Během mší, požehnání a novén jsme se k sobě choulili ve velkých mokrých skupinách, monotónní litanie kněze jsme prospali a pára přitom stoupala z našich šatů, aby se smísila se sladkou vůní kadidel, květin a svíček.

Limerick byl proslulý svou zbožností, ale my jsme věděli, že je to jen děšť.

Můj otec Malachy McCourt se narodil na statku v Toome v hrabství Antrim. Rostl jako dříví v lese, podobně jako jeho otec, a měl potíže jednou s Angličany, jednou s Iry, nebo s těmi i oněmi dohromady. Bojoval ve staré IRA a kvůli nějakému zbojnickému kousku skončil jako uprchlík, na jehož hlavu byla vypsána odměna.

Jako dítě jsem si tátu často prohlížel. Díval jsem se na jeho řídnoucí kštici a rozpadající se zuby a nemohl jsem pochopit, proč by za takovou hlavu někdo dával peníze. Když mi bylo třináct, prozradila mi tátova matka tajemství: když byl tvůj otec maličký chlapec, upustili ho na hlavu. Byla to nešťastná náhoda, ale už nikdy pak nebyl stejný jako předtím, a musíš si uvědomit, že lidi padlí na hlavu bývají trochu zvláštní.

Kvůli té ceně za hlavu, na kterou ho upustili, musel být z Irska propašován nákladní lodí z Galway. V New Yorku zuřila prohibice a otec si myslel, že zemřel a dostal se za své hříchy do pekla. Pak objevil tajné nálevny a to mu zvedlo náladu.

Pil a potuloval se po Americe a po Anglii, než na stará kolena zatoužil po klidu. Vrátil se do Belfastu, který se otrásal výbuchy. Syfla na všechny jejich baráky, říkal a rozprávěl s dámami v Andersontownu. Pokoušely se ho

zlákat na nejrůznější dobroty, ale on je odbýval a pil jenom čaj. Už dávno nekouřil a alkoholu se ani nedotkl, tak co? Byl čas odejít, a otec zemřel v Nemocnici královny Viktorie.

Máma, za svobodna Anděla Sheehanová, vyrůstala s matkou, se dvěma bratry, Thomasem a Patrikem, a se sestrou Agnes v limerickém slumu. Svěho otce nepoznala, protože utekl do Austrálie několik týdnů před jejím narozením.

Po celovečerním pití piva se potácí uličkou s oblíbenou písni na rtech:

*Kdo hodil mámě Murphyové špinavý kalhoty
do hrnce, ve kterém vařila z brambor dobroty?
Spráskám ho jako psa, toho irskýho lotra,
co hodil špinavý kalhoty do dobroty,
kterou vařila pro svýho fotra.*

Cítí se vůbec ve skvělé formě a zachce se mu pohrát si s malým Patrikem, kterému je jeden rok. Roztomilý klučina. Tatínka miluje. Směje se, když ho tatínek začne vyházovat do vzduchu. Nahoru dolů, malý Paddy, nahoru dolů, nahoru do vzduchu, do tmy, do takové tmy, ach propána, vždyť jsi to dítě nechytíl, když padalo dolů, a chudák malý Patrik přistane na hlavě, zavrtní trochu, zakňourá a zmlkne. Babička se ztěžka zvedne z postele, ztěžka, protože má v břiše dítě, moji matku. Sotva dokáže malého Patrika zvednout ze země. Dlouze zasténá a obrátí se k dědečkovi. Vypadni odsud. Ven. Jestli tu zůstaneš o minutu dýl, vezmu na tebe sekyru, ty šílený ožralo. Bůh je mi svědkem, i kdybych se kvůli tobě měla houpat na oprátce. Vypadni.

Dědeček brání své pozice jako chlap. Mám právo, říká, bydlet ve svém domě.

Ale babička se na něj vrhne a on před tímhle útočícím dervišem s jedním poškozeným dítětem v náručí a s druhým zdravým, kopajícím uvnitř, ustoupí. Vrávorá ven z domu, potácí se ulicí nahoru, a zastaví se až v Melbourne v Austrálii.

Malý Pat, můj strýček, se už z toho nikdy nevzpamatoval. Vyrostl s poškozeným mozkiem, při chůzi mu šla levá noha na jednu stranu a tělo na druhou. Nikdy se nenaučil psát ani číst, ale Bůh mu požehnal jinak. Když začal v osmi letech prodávat noviny, dovedl počítat peníze líp než královský ministr financí. Nikdo nevěděl, proč se mu říká Ab Sheehan Opat, ale celý Limerick ho měl rád.

Mámino trápení začalo hned té noci, kdy se narodila. Babička leží na posteli, zmítá se, prudce oddychuje v porodních bolestech a modlí se ke sv. Gerardu Majellovi, patronu nastávajících matek. Je u ní sestra O'Halloranová, porodní bába, v parádních šatech. Je Silvestr a paní O'Halloranová se už nemůže dočkat, až bude dítě na světě, aby mohla vyrazit na návštěvy a oslavy. Říká babičce: No tak, tlačte, tlačte, ježíšmarjájosef, když si s tím dítě tem nepospíšíte, nestihneme to do Nového roku, a co si pak počnu se svými novými šaty? Na svatého Gerarda se vykašlete. Co může v takové chvíli udělat chlap pro ženskou, i když je svatý? Svatý Gerard Majella ať nám vleze na záda.

Babička převede své modlitby na svatou Annu, patronku obtížného porodu. Ale dítě nechce ven. Sestra O'Halloranová říká babičce, aby se modlila ke svatému Judovi, patronu zoufalých případů.

Svatý Judo, opatrovníku zoufalých případů, pomoz mi. Jsem zoufalá. Heká a tlačí, objeví se hlava dítěte, samotná hlava, hlava mojí mámy, a vzápětí odbije půlnoc, Nový rok. Limerick vybuchne pískotem, troubením, sirénami, dechovka spustí, lidi volají a zpívají, Šťastný Nový rok, Should old acquaintance be forgot, a kostelní zvony Anděla Páně vyzvánějí v celém městě a sestra O'Halloranová pláče nad tím, že jsou jí šaty k ničemu, že se hodila do parády a dítě je pořád tam uvnitř. No tak, polez, dítě, lez už. Babička mocně zatlačí a dítě je na světě. Je to nádherná holčička s černými kudrnatými vlásky a se smutnými modrými očima.

Ach, Pane na nebi, říká sestra O'Halloranová, tohle dítě se rozkročilo v čase, hlava se mu narodila v novém roce

a zadeček ve starém, nebo se narodila hlava ve starém a zadeček v novém roce? Budete muset napsat papeži, paninko, ať vám řekne, ve kterém roce se to dítě narodilo, a já si schovám šaty na příští rok. A dcera dostala jméno Anděla po Andělu Páně, co odbil půlnoc, Nový rok, pravý okamžik jejího příchodu, a protože byla vůbec celá jako andílek.

Miluj ji jako v dětství

byť slabá, stará, zešedlá už je.

*Vždyť matčina láska trvá nejdéle ze všech
než hřbitovní hlína ji přikryje.*

Ve škole svatého Vincenta z Pauly se Anděla naučila číst, psát a počítat, a v devíti letech byla se svým vzděláním hotova. Zkoušela pak štěstí jako uklízečka, jako posluhovačka, jako služka s bílým čepečkem na hlavě otevírala dveře, ale nebyla schopná zvládnout nezbytné pukrle a babička jí řekla: Nemáš na to fortel. Nehodíš se k ničemu. Měla bys odjet do Ameriky. Tam je místa dost pro každou zbytečnost. Dám ti peníze na cestu.

Přijela do New Yorku těsně před prvním svátkem Díkůvzdání za hospodářské krize. S Malachym se seznámila na večírku u Dana MacAdoreye a jeho ženy Minnie na Classon Avenue v Brooklynu. Malachymu se Anděla líbila a on se líbil jí. Ve tváři měl šibeniční výraz, který pocházel z tříměsíčního pobytu ve vězení, kam se dostal za únos nákladáku. S kamarádem Johnem McErlainem uvěřili tomu, co jim řekli v nálevně, že je nákladák až po střechu naložený bednami konzerv s vepřovým a fazolemi. Ani jeden neuměli řídit, a když policisté zahlédli nákladák, jak trhavě popojíždí po Myrtle Avenue a naklání se ze strany na stranu, zastavili ho. Když vůz prohlédali, divili se, proč někdo krade nákladák, ve kterém není žádné vepřové s fazolemi, nýbrž krabice plné knoflíků.

Andělu přitahoval jeho šibeniční výraz a Malachy byl osamělý po třech měsících ve vězení, takže jim bylo souzeno dát si třasák.

Třasák jako takový provádějí muž se ženou opření o zeď a stojí přitom na špičkách tak napjatých, až se jim vzrušením roztřesou kolena.

Tenhle třasák přivedl Andělu do jiného stavu a dostal se samozřejmě do řeči. Anděla měla dvě sestřenice, sestry MacNamarovy, Delii a Philomenu. První byla vdaná za Jimmyho Fortuneho z hrabství Mayo, druhá za Tommyho Flynna, který byl přímo z Brooklynu.

Delia a Philomena byly mohutné prsaté ženské od rány.

Když se v Brooklynu nesly po chodníku, ustupovali menší tvorové uctivě stranou. Sestry věděly, co se sluší a patří, a když měly nějaké pochybnosti, byla zde pravá a jediná, svatá, římská, katolická a apoštolská církev, aby jim pomohla je rozptýlit. Věděly, že neprovdaná Anděla nemá právo být v jiném stavu, a rozhodly se podniknout patřičné kroky.

A tyto kroky skutečně podnikly. S Jimmym a s Tommym ve vleku napochodovaly do hospody na Atlantic Avenue, kde se Malachy, pokud měl zrovna práci, obvykle v pátek vyskytoval, neboť byl den výplaty. Majitel hospody Joey Cacciamani nechtěl sestry pustit dovnitř, ale Philomena mu řekla, že pokud chce, aby mu zůstal nos na obličejích a dveře v pantech, tak ať raději otevře, protože ony jsou tady s Božím posláním. Joey řekl: No dobře, dobře, Irové blázniví. Jéžišmarjá, samý trable.

Malachy na druhém konci hospody zbledl, nejspíše se na prsatice usmál a chtěl jim koupit pití. Sestry úsměvu odolaly a pití odmítly. Nevíme, z jakého klanu v severním Irsku pocházíš, řekla Delia.

Existuje podezření, že máš v rodině nějaké presbyteriány, a to by vysvětlovalo, co jsi provedl naší sestřenicí, dodala Delia.

Jimmy řekl: Ale né, ale né. Za to přece nemůže, jestli má v rodině presbyteriány.

Ty buď zticha, řekla mu Delia.

Tommy cítil, že se musí vmísit do debaty. To, co jsi udělal té ubohé nešťastné holce, je ostuda pro celé irské plemeno a měl by ses stydět.

No, je mi to moc líto, řekl Malachy.

Nikdo se tě na nic neptal, řekla Philomena. Už jsi svými kecy nadělal škody dost, tak teď drž zobák.

A zatímco budeš držet zobák, řekla Delia, vysvětlíme ti, jak se náležitě zachovat k naší ubohé sestřenici Anděle Sheehanové.

No prosím, prosím, řekl Malachy. To abych vám koupil pití, abychom si o tom mohli v klidu popovídat.

Svý pití si strč do prdele, řekl Tommy.

Philomena řekla: Sotva naše sestřenice vystoupila z lodi, už jsi na ni vlezl. U nás v Limericku si potrpíme na morálku, abys věděl. Nejsme jako nějaké krysy z Antrimu, kde se to hemží presbyteriány.

Jimmy poznamenal: Nevypadá jako presbyterián. Ty buď zticha, řekla Delia.

A taky jsme si všimly, že se chováš moc divně, řekla Philomena. Malachy se usmál. Opravdu?

Opravdu, povídá Delia. To bylo snad první, čeho jsme si všimly. Chováš se divně, a nemáme z toho dobrý pocit.

To je tím jeho úsměvem, kření se jako presbyteriánský had, přidala se Philomena.

Mám špatné zuby, to je všechno, řekl Malachy.

Zuby nezuby, divnej nedivnej, tu holku si vezmeš, řekl Tommy. Půjdeš pěkně uličkou v kostele.

Zrovna jsem si svatbu neplánoval, víte, couval Malachy.

Práce není a já bych nedokázal uživit...

Oženíš se a hotovo, řekla Delia. Uličkou v kostele půjdeš, řekl Jimmy. Ty buď zticha, řekla Delia.

Malachy se za nimi díval, když odcházeli. Jsem v pěkné bryndě, povídá Joeymu Cacciamanimu.

To teda jo, řekl Joey. Jak jsem ty ženský viděl, měl jsem sto chutí skočit do Hudsonu.

Malachy přemýšlel, jak se z té šlamastyky dostat. V kapse měl pár dolarů, které mu zbyly z posledního zaměstnání, a v San Francisku nebo v nějakém jiném Sanu někde v Kalifornii měl strýčka. Nebylo by mu líp

v Kalifornii, daleko od prsatých sester MacNamarových a od jejich nasupených manželů? Určitě bylo, usoudil nakonec, a tohle rozhodnutí se rozhodl zapít a oslavit kapkou irské. Joey nalil Malachymu dryák, který mu málem sedřel sliznici v krku. Tohle že je irská? řekl Joeymu. Tohle jsou prohibiční slivky ze soukromé palírny samotného dábla. Joey pokrčil rameny. Já nic nevím. Já jenom nalejvám. Pořád to bylo lepší než nic, a Malachy že si dá ještě jednu, a ty si dej taky, Joey, a zeptej se těch dvou sympatických Italů, co si dají oni, a co to povídáš, jistěže mám peníze na zaplacení.

Probudil se na lavičce na předměstském nádraží v Long Islandu, policista mu klepal pendrekem do bot, peníze na útěk byly pryč a sestry MacNamarovy se ho chystaly sežrat zaživa. V Brooklynu.

Na svatého Josefa, jednoho sychravého březnového dne, čtyři měsíce po třasáku, se Malachy oženil s Andělou a v srpnu se narodilo dítě. V listopadu se Malachy opil a napadlo ho, že by se mělo zapsat do matriky. Řekl si, že by se mohlo jmenovat Malachy jako on, ale jeho severoirský přízvuk a alkoholické mumlání zmátlo úředníka do té míry, že zkrátka uvedl v křestním listě Mlok jako jméno.

Teprve v prosinci vzali Mloka ke křtu do kostela svatého Pavla a dali mu jméno Francis po otcově otci a po onom roztomilém svatém Františkovi z Assisi. Anděla mu chtěla dát ještě prostřední jméno Munchin po patronovi Limericku, ale Malachy řekl, že jen přes jeho mrtvolu. Žádný jeho syn nebude mít limerické jméno. I s tím jedním jménem je těžké protloukat se životem. Lpění na prostředním jménu je nechutný americký zvyk, a když je někdo pojmenován po světci z Assisi, žádné druhé jméno nepotřebuje.

Křest se opozdil, protože John McErlain, kmotr, kterého si vybrali, se opil v hospodě a na svou povinnost zapomněl. Philomena nařídila manželovi Tommymu, aby šel za kmotra on. Duše dítěte je v nebezpečí, řekla. Tommy svěsil hlavu a zabručel: Tak jo. Půjdu mu za kmotra, ale neručím za to, že nebude jako jeho otec, se kterým jsou

jenom potíže a který se tak divně chová, protože kdyby měl být jako on, tak to ať si jde raději rovnou do hospody za Johnem McErlainem. Kněz řekl: Máš svatou pravdu, Tome, jsi správný chlap a slušný člověk, který v životě nepáchne do hospody. Malachy, který právě z hospody přišel patřičně osvěžen, se cítil dotčen a chtěl se s knězem hádat, jedna svatokrádež za druhou. Sundej si ten kolárek a uvidíme, kdo je chlap. Prsatice a jejich nasupení manželé ho museli držet. Andělu, čerstvou matku, to tak rozrušilo, že zapomněla, že drží dítě, a to jí vypadlo do křtitelnice, čímž došlo k celkovému ponoření protestantského typu. Ministrant, který knězi pomáhal, dítě vytáhl a vrátil ho Anděle, která vzlykala a tiskla ho na prsa, přičemž z něho crčela voda. Kněz se smál a řekl, že nikdy nic podobného neviděl, že dítě je teď hotový malý baptista a kněze už vlastně nepotřebuje. To Malachyho znovu rozzuřilo a chtěl po knězi skočit, protože měl dojem, že dítě označil za nějaký druh protestanta. Kněz řekl: Klid, člověče, nacházíte se v domě Božím, načež Malachy řekl: V domě Božím prdel složím, a byl vyhozen ven na Court Street, protože říkat prdel v domě Božím se nesmí.

Po křtu řekla Philomena, že má doma za rohem čaj, šunku a koláče. Malachy se zeptal: Čaj? A ona na to: Ano, čaj, nebo snad chceš whisky? Řekl, že čaj bude fajn, ale že si musí nejdřív zajít promluvit s Johnem McErlainem, který neměl dost slušnosti, aby splnil své kmotrovské povinnosti. Anděla řekla: Hledáš jenom výmluvu, abys běžel do hospody, a on na to: Bůh je mi svědkem, že pití je to poslední, na co bych pomyslel. Anděla začala plakat. Tohle je křestní den tvého syna a ty musíš jít chlastat. Delia mu řekla, že je nechutné individuum, ale co se dá čekat od člověka ze severu Irska.

Malachy se podíval z jednoho na druhého, přešlápl na místě, narazil si čepici do očí, ruce zastrčil hluboko do kapes a řekl: Nó jasně, způsobem, jakým se mluví v těch nejzastrčenějších koutech hrabství Antrim, obrátil se a vyrazil po Court Street do hospody na Atlantic Avenue, kde

si mohl být jistý, že mu dají pití zadarmo na počest křtu jeho syna.

Sestry a jejich manželé jedli a pili doma u Philomeny, zatímco Anděla seděla v koutě, tišila dítě a plakala. Philomena si nacpala plná ústa chleba a šunky a hučela do Anděly. To máš z toho, že jsi byla tak pitomá. Sotva vylezeš z lodi, narazíš si takového šilence. Neměla jsi se vdávat, dítě jsi měla dát k adopci, a dneska bys byla svobodná ženská. Anděla se rozbrečela ještě víc, načež se do ní pustila pro změnu Delia: No tak, přestaň, Andělo, přestaň. Můžeš si za to sama a nikdo jiný, že jsi se spustila s opilcem ze severu, s chlapem, který ani nevypadá jako katolík s tím svým divným chováním. Já bych řekl, že... že... má v sobě Malachy toho presbyteriánství tak akorát. Ty buď zticha, Jimmy.

Kdybych byla na tvém místě, tak bych se postarala o to, abych už neměla žádné děti. Práci nemá a nejspíš mít nikdy nebude, když tolik pije. Takže... už žádné děti, Andělo. Slyšíš?

Slyším, Philomeno.

O rok později se narodilo další dítě. Anděla ho pojmenovala Malachy po otci a po otcovu bratrovi mu dala prostřední jméno Gerard.

Sestry McNarnarovy prohlásily, že nemá kouska cti v těle a že s ní nechtějí mít nic společného, dokud nepřijde k rozumu.

Jejich manželé souhlasili.

Hraju si se svým bratrem Malachym na hřišti na Classon Avenue v Brooklynu. Jsou mu dva roky, mně tři. Jsme na velké houpačce.

Nahoru, dolů, nahoru, dolů.

Malachy stoupá nahoru. Já sklouznu ze sedátka.

Malachy spadne dolů. Houpačka uhodí o zem. Malachy křičí. Drží si pusku a objeví se krev.

Ach, Bože. Krev je zlá. Máma mě zabije.

A už je tady, pokouší se přeběhnout hřiště. Vadí jí přitom velké břicho.

Cos to udělal? Cos to udělal tomu dítěti? Nevím, co mám říkat. Nevím, co jsem udělal.

Zatahá mě za ucho. Jdi domů. Do postele.

Do postele? Teď ve dne?

Postrčí mě k brance na hřišti. Jdi.

Zvedne Malachyho a kolébá se pryč.

Před domem je tátův kamarád, pan MacAdomey. Stojí na kraji chodníku se svou ženou Minnie a dívají se na psa, který leží na kanále. Pes má hlavu celou zalitou krví. Krev má stejnou barvu jako krev, která tekla Malachymu z pusy.

Malachy má psí krev a pes má Malachyho krev.

Zatahám pana MacAdorneye za ruku. Říkám mu, že Malachy má krev jako pes.

Jistěže má, Francisi. Kočky ji mají také. I Eskymáci. Je to všechno stejná krev.

Minnie říká: Nech toho, Dane. Nepleť tomu maličkému chlapci hlavu. Říká mi, že toho ubohého pejška srazilo auto, a ještě než umřel, doplazil se zprostředka ulice k chodníku. Chtěl domů, chudák pejsek.

Pan MacAdomey povídá: Měl bys jít radši domů, Francisi. Nevím, co jsi udělal bratříčkovi, ale maminka s ním musela do nemocnice. Jdi domů, dítě.

Umře Malachy jako pes, pane MacAdomey?

Minnie na to: Kousl se do jazyka. Neumře.

Proč pes umřel?

Přišel jeho čas, Francisi.

Byt je prázdný a já bloumám mezi oběma místnostmi, ložnicí a kuchyní. Táta je venku, shání práci, a máma je v nemocnici s Malachym. Rád bych něco snědl, ale v ledničce není nic než pár lístků zelí, které plavou v tajícím ledu. Táta říkal, ať nejím nic, co plave ve vodě, protože to může být nahnílé. Usnu na rodičovské posteli, a když se

mnou máma zatřese, je už skoro tma. Tvůj bratříček se musí trochu prospat. Málem si ukousl jazyk. Zašívali mu to. Jdi vedle.

Táta je v kuchyni a pije černý čaj z velkého bílého smaltovaného hrnku. Vezme mě na klín.

Táto, řekneš mi příběh o Kuku?

O Kukulínovi. Řekni to po mně, Ku-ku-lín. Budu ti o něm vyprávět, když vyslovíš správně jeho jméno. Ku-ku-lín.

Vyslovím jméno správně a on mi vypráví příběh o Kukulínovi, který se ovšem jako chlapec jmenoval jinak. Jmenoval se Setanta. Vrostl v Irsku v hrabství Antrim, tam, kde žil táta jako kluk. Setanta měl pátku a míč a jednoho dne odpálil míč přímo do tlamy velkého psa, který patřil Kulínovi, a pes se udusil. Ach, to se Kulín rozzlobil, a povídá: Co si teď počnu bez svého velkého psa, kdo mi teď ohlídá dům, ženu a deset malých dětí a všechny ty prasata, slepice a ovce? Setanta řekl: Mrzí mě to. Budu ti hlídat dům sám, s pálkou a míčem, a přejmenuju se na Kukulína, Kulínova psa. A to taky udělal. Hlídal dům a kraj kolem a stal se z něho slavný hrdina, veliký Pes Ulsterský. Táta řekl, že byl větší hrdina než Herkules a Achilles, s nimiž se Řekové pořád vytahují, a že si to mohl v poctivém boji klidně rozdat s i králem Artušem a se všemi jeho rytíři, ale poctivý boj u Angličanů stejně nepřipadá v úvahu.

Tenhle příběh je můj. Táta ho nesmí vypravovat ani Malachymu, ani žádnému jinému dítěti v domě.

Když dovypráví, můžu se napít jeho čaje. Čaj je hořký, ale na klíně u táty se mi sedí krásně.

Malachy má celé dlouhé dny nateklý jazyk a stěží může vydat zvuk, natož aby mluvil. Ale i kdyby mohl, nikdo by si ho nevšímal, protože máme dvě nové děti, které přinesl anděl uprostřed noci. Sousedi říkají: Ach, to jsou krásní chlapci, podívejte se na ty veliké oči.

Malachy stojí uprostřed pokoje, dívá se na všechny okolo, ukazuje si na jazyk a říká: Ak, ak. Když mu sousedi říkají: Copak nevidíš, že se teď díváme na tvé bratříčky?

rozpláče se a táta ho pohladí po hlavě. Zastrč jazyk, synku, a běž si hrát s Frankiem ven. Běž.

Na hřišti vyprávím Malachymu o psovi, který umřel na ulici, protože mu někdo napálil míč do tlamy. Malachy vrtí hlavou. Žádný, ak, míč to nebyl. Auto, ak, ho zabilo. Pláče, protože ho bolí jazyk a on sotva mluví, a když nemůžete mluvit, je to hrozné. Nechce mi dovolit, abych ho houpal na zavěšené houpačce. Říká: Zabil jsi mě, ak, na velké houpačce. Nechá se houpat od Freddieho Leibowitze a je celý nadšený a směje se, když vyletí k nebi. Freddie je velký, je mu sedm roků, a já mu říkám, ať mě taky pohoupá. Ne, chtěl jsi zabít bratra, říká on.

Chtěl bych se rozhoupat sám, ale houpačka se jenom naklání dopředu a dozadu a já se vztekám, protože se mi Freddie a Malachy smějou, že to neumím. Jsou z nich teď velcí kamarádi, sedmiletý Freddie a dvouletý Malachy. Smějou se dnes a denně a ze všeho toho smíchu se Malachymu jazyk uzdravuje.

Když se směje, je vidět, jaké má pěkné bílé zoubky, a jak mu oči svítí. Má modré oči jako máma. A zlaté vlásky a růžové tvářičky. Já mám oči hnědé jako táta. Vlasy mám černé a tváře v zrcadle bílé. Dole na chodbě povídá máma paní Leibowitzové, že Malachy je to nejšťastnější dítě na světě. Říká jí: Frankie je divný po otci. Rád bych věděl, co je to „divný“, ale zeptat se nemůžu, protože nemám poslouchat.

Přál bych si, abych se uměl vyhoupnout do nebe, vzhůru do oblak. Letěl bych kolem celého světa a nemusel bych poslouchat své bratry Olivera a Eugena, když se budí uprostřed noci. Máma říká, že mají pořád hlad. Sama v noci pláče taky. Říká, že je utahaná, protože musí pořád kojit a krmit a přebalovat, a čtyři kluci že jsou nad její síly. Přála by si malou holčičku jen pro sebe. Dala by všechno na světě za jednu malou holčičku.

Jsem na hřišti s Malachym. Jsou mi čtyři roky, jemu tři. Dovolí mi, abych ho houpal, protože to sám neumí a Freddie Leibowitz je ve škole. Musíme zůstat na hřišti, protože dvojčata spí a máma říká, že je utahaná. Běžte si

hrát ven, říká, a nechte mě odpočinout. Táta je pryč, shání zase práci, a občas, když přijde domů, je cítit po whisky a zpívá všechny ty svoje písničky o trpícím Irsku. Máma se naštvne a říká, že jí Irsko může políbit prdel. On na to, že mluví moc pěkně před dětmi, a ona, že ať se nestará, jak ona mluví, že ji zajímá jediné jídlo na stole a trpící Irsko jí může být ukradené. Říká, že den, kdy skončila prohibice, je pro ni dnem smutku, protože táta dostává pití v hospodách, které obchází a nabízí se, že jim zameče a složí sudy s whisky a s pivem. Někdy přinese domů zbytky oběda, který dostane zdarma, žitný chléb, hovězí z konzervy, nakládané okurky. Položí jídlo na stůl a sám pije čaj. Vykládá, že jídlo je pro organismus velký nápor a že nechápe, kde se v nás bere taková chuť k jídlu. Máma říká: Jsou hladoví, protože se nikdy pořádně nenajedí.

Když má táta práci, máma je veselá a zpívá si:

*Každý ví, proč polibek od tebe jsem chtěla,
přišlo to náhle a důvod jsem měla,
s tebou se měřit, nebo snad věřit,
že bys mě mohl milovat, že bys mě mohl milovat.*

Když táta přinese výplatu za první týden, máma je ráda, že může zaplatit tomu hodnému pánovi v italském obchodě a může zase chodit s hlavou vztyčenou, protože není nic horšího na světě, než když někomu dlužíte peníze nebo jste někomu zavázáni. Uklidí v kuchyni, umyje hrnky a talíře, smete drobečky a kousky jídla ze stolu, vytře lednici a od jiného Itala objedná novou kostku ledu. Koupí toaletní papír, který si bereme na záchod dole na chodbě a který je, jak říká, lepší než titulky v *Daily News*, co nám jenom začerňují prdel. Vaří vodu na kamnech a celý den stojí u veliké plechové vany, ve které pere naše košile a ponožky, plenky pro dvojčata, naše dvě prostěradla a tři ručníky. Pověsí všechno na šňůru za domem a my se díváme, jak prádlo tančí ve větru na slunci. Říká, že není zrovna

nadšená, když sousedi vědí, co pere, ale že nic nevoní tak krásně jako prádlo, které uschne na slunci.

Když táta přinese v pátek večer výplatu za první týden, víme, že bude nádherný víkend. V sobotu večer ohřeje máma vodu na kamnech, umyje nás ve velké plechové vaně a táta nás utře. Malachy se otočí zády a vystrčí zadek. Táta předstírá, že se polekal, a všichni se smějeme. Máma uvaří kakao a můžeme zůstat vzhůru, zatímco táta nám vypráví příběhy, které si vymýšlí. Stačí říct nějaké jméno, třeba pan MacAdorney nebo pan Leibowitz na chodbě, a táta nechá ty dva muže veslovat po řece v Brazílii, kde je honí Indiáni se zelenými nosy a hnědofialovými rameny. Za takových večerů usínáme v klidu, protože víme, že k snídani budou vajíčka, opečená rajčata a topinky, čaj se spoustou cukru a s mlékem a později veliký oběd se štouchanými brambory, hráškem a šunkou a ovocný piškot, který dělá máma s vrstvami ovoce a s teplou, výbornou kůrčičkou nasáklou sherry.

Když táta přinese výplatu za první týden a je pěkné počasí, vezme nás máma na hřiště. Sedí na lavičce a povídá si s Minnií MacAdoreyovou. Vypráví jí historky o lidech v Limericku a Minnie jí vypráví o lidech v Belfastu a obě se smějou, protože v Irsku žijou legrační lidi na severu i na jihu. Potom učí jedna druhou zpívat smutné písničky a my s Malachym slezeme z houpaček, sedneme si k nim na lavičku a zpíváme s nimi.

*To vojáci jednou za noci v táboře
o láskách svých rozprávěli.
A všichni tak veselí krom jednoho byli,
jenž smuten tam seděl v tyle.
Přisedni k nám, dí jeden z těch chlapců,
nějaká najde se snad.
A Ned vrtí hlavou a hrdě jim sdělí
já lásky mám dvě, a každou jak z hvězd,
a žádné z nich nechci se vzdát.
Jedna je máti má, pámbů jí požehnej,
a o druhé nechám si zdát.*

Zpíváme písničku s nimi a když se Malachy nakonec hluboce ukloní a ukáže rukou k mámě, smějí se obě až k slzám. Dan MacAdorey se u nás zastaví cestou z práce a říká, že Rudy Vallee by si měl začít dávat pozor na konkurenci.

Když přijdeme domů, uvaří máma čaj a dá nám chleba s džemem nebo štouchané brambory s máslem a se solí. Táta pije čaj, ale nejí. Máma říká: Bože na nebi, jak můžeš celý den dělat a nejíst? On na to: Čaj stačí. Ona: Zničíš si zdraví, a on zase, že jídlo je pro organismus velký nápor. Pije čaj, vypráví nám příběhy a ukazuje písmena a slova v Daily News, nebo kouří cigaretu, civí do zdi a olizuje si rty.

Po třech týdnech práce táta peníze domů nepřinese. V pátek večer na něj marně čekáme a máma nám dá chleba a čaj. Nastává soumrak a na Classon Avenue se rozsvěcují světla. Ostatní muži jsou už doma a večerí vajíčka, protože maso se v pátek jíst nesmí. Z bytů nad námi a pod námi a z chodby v přízemí se ozývají hlasy lidí a Bing Crosby zpívá v rádiu: Brácho, půjč mi pěták.

Malachy a já si hrajeme s dvojčaty. Víme, že máma dnes nebude zpívat Každý ví, proč polibek od tebe jsem chtěla. Sedí v kuchyni a povídá si pro sebe: Co mám dělat? až už je pozdě a táta se valí po schodech nahoru a zpívá si Roddyho McCorleye. Vrazí do dveří a volá na nás: Kde jsou mí vojáci? Kde jsou mí čtyři válečníci?

Máma říká: Nech ty kluky na pokoji. Šli spát napůl hlavou, protože ty sis musel nalít břicho whisky.

Táta vstoupí do dveří ložnice. Vstávat, chlapci, vstávat. Šesták pro každého, kdo slíbí, že položí život za Irsko.

*Potkali jsme se v lesích Kanady
z jednoho krásného ostrova prchlí,
velká je nová zem, avšak z dálavy
srdce po vlasti nám truchlí.*

Vstávat, chlapci, vstávat. Francisi, Malachy, Olivero, Eugene. Rytíři červené větve, Feniáni, IRA, vzhůru, vzhůru.

Máma je v kuchyni, celá se třese, vlasy jí plihnou na

vlhkých tvářích. Nemůžeš je nechat na pokoji? říká. Ježíš-mariasvatýjosef, copak nestačí, že přijdeš domů bez halíře v kapse? Musíš ještě ke všemu ohlupovat ty ubohé děti?

Přijde k nám. Jděte zpátky do postele, říká.

Já chci, aby byli vzhůru, halasí on. Chci, aby byli připraveni na den, kdy bude svobodné celé Irsko, od středu země až k mořím.

Nerozčiluj mě, říká ona, nebo bude v domě tvojí matky smutek.

Táta si stáhne čepici přes tvář a vzlyká: Moje ubohá matka. Ubohé Irsko. Ach, co budeme dělat?

Máma mu povídá: Jsi opilý poděs, a nám říká znovu, ať jdeme spát.

Ráno, čtvrtý pátek, co chodí táta do práce, se ho máma ptá, jestli přijde večer s výplatou domů, nebo zase všechno prochlastá? Táta se podívá na nás a zavrtí nesouhlasně hlavou směrem k mámě, jako kdyby říkal: Takhle bys před dětmi mluvit neměla.

Máma se nedá odbýt. Ptám se tě, přijdeš domů včas, abychom se mohli navečeřet, nebo přijdeš o půlnoci bez peněz, a do rána budeš zpívat Kevina Barryho a všechny ty další cajdáky?

Táta si nasadí čepici, strčí ruce do kapes, vzdychne a podívá se do stropu. Už jsem ti jednou řekl, že přijdu.

Odpoledne nás máma oblékne. Dvojčata dá do kočárku a vyrazíme do dlouhých ulic Brooklynu. Občas dovolí Malachymu, aby se do kočárku posadil, když ho poklusávání vedle ní unaví. Mně říká, že jsem moc velký na to, abych si sedal do kočárku. Mohl bych jí říct, že mě bolí nohy, protože jí nemůžu stačit, ale ona si dneska nezpívá a já vím, že není vhodná doba na to, abych jí vyprávěl o svých bolestech.

Přijdeme k velké bráně, u které stojí prosklená budka a v ní sedí nějaký muž. Máma se s tím mužem dá do řeči. Ptá se ho, jestli jí pustí dovnitř, tam, co chlapi dostávají výplatu, a jestli by jí nemohli dát něco z tátovy mzdy, aby všechno neutratil po hospodách. Muž vrtí hlavou. Lituju,

paní, ale kdybychom tohle dělali, tak nám to tady polovina ženských z Brooklynu vezme útokem. Spousta chlapů pije, ale dokud chodí ráno střízliví a dělají svou práci pořádně, nemůžeme s tím nic dělat.

Čekáme na druhé straně ulice. Máma mě nechá sedět na chodníku opřeného zády o zeď. Dvojčatům dá lahve s vodou a cukrem, ale my s Malachym musíme čekat, až jí dá táta peníze, abychom mohli jít k Italům pro čaj a pro chleba a pro vajíčka.

V půl páté zahvzdá píšťala a chlapi v čepicích a montérkách se vyrojí z brány, tváře a ruce mají černé od práce. Máma říká, ať dáváme dobrý pozor, jestli uvidíme tátu, protože ona má tak špatné oči, že sotva dohlédne přes ulici. Z brány vycházejí nejprve tucty chlapů, pak už jich je jen pár a nakonec žádný. Máma křičí: Jak to, že jste ho neviděli? Jste slepí nebo co?

Jde zpátky k muži v budce. Víte určitě, že tam uvnitř nikdo nezůstal?

Vím to určitě, paní, říká on. Jsou pryč. Nechápu, jak vám mohl proklouznout.

Jdeme zpátky dlouhými ulicemi Brooklynu. Dvojčata zvedají lahve a křičí, že chtějí ještě vodu s cukrem. Malachy říká, že má hlad, a máma mu povídá, aby ještě chvílku počkal, že dostaneme peníze od táty a všichni si dáme pořádnou večeři. Půjdeme k Italům, koupíme vajíčka, opečeme si chleba na otevřeném ohni na sporáku a namažeme si ho džemem. To si pochutnáme. A všem nám bude příjemně a teploučko.

Na Atlantic Avenue je už tma a všechny hospody kolem Longislandského nádraží v té tmě hlučí a září. Jdeme od jedné hospody k druhé a hledáme tátu. Máma nás nechá venku u kočárku a sama jde dovnitř, nebo posílá mě. Uvnitř je spousta hlučných mužů a zvětralý zápach mi připomíná tátu, když přijde domů a je cítit po whisky.

Muž za pultem povídá: No tak, kloučku, copak bys rád? Víš, že sem správně nesmíš?

Hledám tátu. Je tady můj táta?

Japa to mám vědět, kloučku? Kdo je tvůj táta? Jmenuje se Malachy a zpívá Kevina Barryho.

Malarkey?

Ne, Malachy.

Malachy? A že zpívá Kevina Barryho?

Volá na muže za pultem: Neznáte, chlapi, někýho Malachyho, kerej zpívá Kevina Barryho?

Muži vrtí hlavami. Jeden říká, že znal chlápka jménem Michael, který zpíval Kevina Barryho, ale ten se upil, protože mu nic jinýho nezbyvalo, když přišel z války jako mrzák.

Hospodský říká: Jéžiši, Pete, já se tě snad neptal na celý dějiny světa, nebo snad jó? Hele, chlapče. My tady lidem zpívat nedovolujeme. Jsou z toho maléry. A s Irama nejvíc. Necháš je zpívat a za chvíli už lítaj pěsti. Krom toho jsem nikdy nezaslechl jméno Malachy. Jak vidíš, chlapče, žádnéj Malachy tady není.

Muž, který se jmenuje Pete, mi podává sklenici. Tumáš, chlapče, dej si loka, ale hospodský říká: Co to děláš, Pete? Chceš toho kluka opít? Ještě jednou to uděláš, Pete, a na-trhnu ti prdel.

Máma prohledá všechny hospody kolem nádraží a pak to vzdá. Opře se o zeď a pláče. Ježíšikriste, teď se musím vláčet celou cestu na Classon Avenue se čtyřmi hladovými dětmi. Pošle mě zpátky do hospody, ve které mi Pete nabízel loka, abych se zeptal, jestli by mi hospodský nenalil do lahví pro dvojčata vodu a nepřidal do každé trochu cukru. Mužům v baru to přijde hrozně legrační, že má hospodský nalévat vodu do lahví pro mimina, ale on je velký chlap a říká jim, ať jsou zticha. Říká mi, že mimina by měla pít mlíko a ne vodu, a když mu povím, že máma nemá peníze, vylije vodu z lahví a naplní je mlékem. Pověz svý mámě, že to potřebujou na zuby a na kosti.

Když budete pít vodu s cukrem, dostanete leda křivici. To řekni svý mámě.

Máma má z mléka radost. Říká, že to všechno ví, o zubech a o kostech a o křivici, ale že žebráci si nemůžou vybírat.

Když se dostaneme na Classon Avenue, jde rovnou do obchodu k Italům. Říká muži za pultem, že se dnes večer její manžel opozdil, že asi pracuje přesčas, a jestli by nemohla dostat něco na dluh, že to zítra určitě zaplatí.

Páninko, vy svoje dluhy dycky dřív nebo pozdějc zaplatíte, říká Ital. Můžete si v tomhle obchodě vybrat, co budete chtít.

No, já toho moc nechci, povídá ona.

Cokoli chcete, páninko, protože já vím, že jste poctivá ženská a máte hejno krásnejch dětí.

Máme vajíčka a topinky s džemem, ale jsme tak ušlí z dlouhých ulic Brooklynu, že sotva žvýkáme. Dvojčata po jídle usnou a máma je položí na postel, aby jim vyměnila plenky. Pošle mě dolů, abych plenky přepral na záchodě a mohly se pověsit, usušit a zítra znovu použít. Malachy jí pomáhá umýt dvojčatům zadečky, přestože už sám usíná.

Vlezu do postele s Malachym a s dvojčaty. Vykukuju zpod přikrývky a vidím mámu u stolu v kuchyni, jak kouří cigaretu, pije čaj a pláče. Chtěl bych vstát a povědět jí, že už brzy budu velký chlap a že budu pracovat tam, co je ta velká brána, a každý pátek přinesu domů peníze na vajíčka a na topinky s džemem a ona si zase bude moci zpívat Každý ví, proč polibek od tebe jsem chtěla.

Příští týden ztratí táta práci. V pátek večer přijde domů, hodí výplatu na stůl a říká mámě: Tak už jseš spokojená? Potloukáš se kolem brány, stěžuješ si a obviňuješ mě, až mě vyhodili. Čekali na záminku a tys jim ji dala.

Vezme si z výplaty pár dolarů a jde ven. Domů se vrátí pozdě, řve a zpívá. Dvojčata pláčou, máma je konejší a sama pak dlouho pláče.

Na hřišti jsme celé hodiny, když dvojčata spí, když je máma unavená, nebo když táta přijde domů, je cítit po whisky a vyřvává písničku o Kevinu Barrym, jak ho věšeli v pondělí ráno, nebo o Roddym McCorleyovi.

*Uličkou úzkou když pozvolna šel
s úsměvem, hrdý a mlád,
na krku konopnou oprátku měl,
a zlaté kudrny zdobily šat.
Nekane slza z jasných očí
radostně modrých jak vřes,
když Roddy McCorley na smrt kráčí
na mostě v Toome dnes.*

Když zpívá, pochoduje kolem stolu, máma pláče a dvojčata skučí spolu s ní. Říká: Jdi ven, Frankie, jdi ven, Malachy. Neměli byste svého otce v takovém stavu vidět. Zůstaňte na hřišti.

Nevadí nám, že musíme být na hřišti. Hrajeme si s listím, které se kupí na zemi, a houpeme se navzájem na houpačce, ale pak přijde zima a houpačky na Classon Avenue jsou zamrzlé a ani se nehnou. Minnie MacAdoreyová říká: Bůh pomáhej těm maličkým chlapcům. Nemají dohromady ani jednu rukavici. To mě rozesměje, protože vím, že máme s Malachym dohromady čtyři ruce a jedna rukavice by byla k ničemu. Malachy neví, čemu se směju. Dokud mu nebudou čtyři roky a nepotáhne mu na pátý, nebude vědět nic.

Minnie nás vezme k sobě a dá nám čaj a ovesnou kaši s džemem. Pan MacAdorey sedí v křesle s novým mimi-nem, Maisie. Dává jí pít z láhve a zpívá:

*Paci, paci, pacičky,
táta přijde z prácičky,
v kapse má žemličku
pro svoji holčičku.
Paci, paci, pacičky,
táta přijde z prácičky,
peněz má jak šlupek,
máma holej pupek.*

Malachy se pokouší písničku zazpívat, ale já mu řeknu, ať toho nechá, že je to Maisiina písnička. Rozbrečí se a Minnie

povídá: No tak, no tak. Můžeš si tu písničku zpívat. Je pro všechny děti. Pan MacAdorey se na Malachyho usměje a já si říkám, v jakém to žijeme světě, když si každý může zpívat písničku, která patří někomu jinému.

Nemrač se, Frankie, povídá Minnie. Vypadáš pak smutně a Pámbů ví, že toho smutku je už tak na světě dost. Brzo budeš mít sestřičku a budeš moct tu písničku zpívat jí. Ano, ano. Budeš mít sestřičku, už je to jisté.

Minnie má pravdu a mámě se splní sen. Brzy se narodí děťátko, malá holčička, a dostane jméno Margareta. Všichni Margaretu milujeme. Má černé kudrnaté vlasy a modré oči jako máma a mává ručičkami a cvrliká jako ptáček na stromě na Classon Avenue. Minnie říká, že když to dítě na nebi dělali, byl zrovna svátek. Paní Leibowitzová říká, že svět ještě neviděl takové oči, takový úsměv, takové štěstí. Chce se mi tančit, když ji vidím, říká paní Leibowitzová.

Táta chodí celý den po městě a hledá práci, a když přijde domů, vezme Margaretu do náručí a zpívá jí písničku:

*Ve stinném koutku, kde měsíc svítil
já skřítko jsem vyslídil.
Měl rudou čepičku, po boku kudličku,
hned se mi zalíbil.
ťuky ťuk kladívkem do botičky
zatloukal hřebíčky,
já se smál, konečně že jsem ho polapil,
on se mi také smál.*

Obchází kuchyň a povídá si s ní. Říká jí, jaká je hezoučká s těmi černými kudrlinami a modrýma očima po mamince. Povídá jí, že ji vezme do Irska a tam se budou procházet údolími Antrimu a koupat se v jezeře Lough Neagh. Brzy už dostane práci, o to se postará, a ona bude mít šaty z hedvábí a botičky se stříbrnými přezkami.

Čím víc táta Margaretě zpívá, tím míň ona pláče, a jak dny plynou, začne se dokonce smát. Máma říká: Podívejte

se na něho, jak se s tím dítětem v náruči pokouší tancovat, přestože má obě nohy levé. Směje se a my se smějeme taky.

Když byla dvojčata malá a brečela, říkali jim táta s mámou Hajej a Spinkej a krmili je, a oni zase usnuli. Ale když pláče Margareta, rozhostí se ve vzduchu jakýsi vznešený smutek, táta vyskočí v mžiku z postele a vezme ji do náručí, tancuje s ní pomalu kolem stolu, zpívá jí a brouká, jako kdyby byl máma. Když přechází kolem okna, jímž dovnitř svítí lampy z ulice, jsou mu na tváři vidět slzy, což je zvláštní, protože jinak kvůli ničemu nebrečí, ledaže se napije a zpívá písničky o Kevinu Barrym a o Roddym McCorleyovi. Teď pláče kvůli Margaretě, a přitom z něj vůbec není cítit pítí.

Máma říká Minnii MacAdoreyové: Je z toho dítěte v sedmém nebi. Od té doby, co se narodila, nedotkl se kapky pítí. Měla jsem mít holčičku už dávno.

Chlapečci jsou taky skvělí, říká Minnie. Ach, ti jsou roztomilí, ale chce to, abys měla ještě holčičku jenom pro sebe.

Matka se směje: Pro sebe? Pane na nebi, kdybych ji nekojila, tak by mi ji ani nepůjčil. Vždyť on ji drží v náruči ve dne v noci.

Minnie říká, že je to stejně roztomilé, vidět mužského, který je tak okouzlen svojí holčičkou, ale copak z ní snad není okouzlen každý?

Každý.

Dvojčata už umějí stát a chodit a každou chvíli mají nějakou nehodu. Zadky mají opruzené, protože jsou věčně počúraní a pokakaní. Dávají si do pusy špinavé věci, kousky papíru, peří, tkaničky od bot a je jim pak špatně. Máma říká, že se z nás ze všech zblázní. Oblékne dvojčata, dá je do kočárku a Malachy a já je odvezeme na hřiště. Chladné počasí už pominulo a na Classon Avenue se zelenají stromy.

Závodíme s kočárkem kolem hřiště a dvojčata se smějí a vydávají nesrozumitelné dětské zvuky, až dostanou hlad a rozbřečí se. V kočárku jsou dvě lahve se sladkou

vodou a tou je na chvíli utišíme, než dostanou hlad znovu a brečí tak usilovně, že nevím, co mám dělat, protože jsou tak malí, a já bych jim dal nejraději k jídlu všechno, jen aby se smáli a vydávali zase dětské zvuky. Mají rádi kaši, kterou jim dělá máma v hrnci, chleba rozmočený v mléce a vodě s cukrem. Máma tomu říká chlebiček s dobrůtkou.

Kdybych teď vzal dvojčata domů, máma by mi vyhubovala, že ji nenechám odpočinout nebo že probudím Margaretu. Máme zůstat na hřišti, dokud nevystrčí hlavu z okna a nezavolá nás domů. Šklebím se legračně na dvojčata, aby přestala brečet. Dám si na hlavu kus papíru a nechám ho spadnout a oni se smějí a smějí. Tlačím kočárek k Malachymu, který si hraje na houpačkách s Freddie Leibowitzem. Malachy se pokouší vyprávět Freddiemu všechno, co ví o Setantovi a o tom, jak se z něho stal Kukulín. Říkám mu, ať toho nechá, protože je to můj příběh. Ale on nepřestane. Strčím do něj a on křičí: Bé, bé, řeknu to mámě. Freddie strčí do mě a mně se v hlavě zatmí a pustím se do něj pěstmi, koleny a kopu ho nohama, až začne křičet: Hej, přestaň, přestaň, ale já nepřestanu, protože prostě nemůžu, nevím proč, a kdybych přestal, Malachy by mi dál kradl můj příběh. Freddie mě odstrkuje, utíká pryč a křičí: Frankie mě chtěl zabít. Frankie mě chtěl zabít. Nevím, co mám dělat, protože jsem se ještě nikdy nepokusil někoho zabít, a Malachy, už zase na houpačce, křičí: Nezabíjej mě, Frankie, a vypadá tak bezmocně, že ho obejmu a pomůžu mu z houpačky dolů. Obejme mě taky. Nikomu už ten příběh nebudu vyprávět. Nebudu už Freddiemu vyprávět o Kuku. Chce se mi smát, ale nemůžu, protože dvojčata v kočárku brečí a na hřišti je tma, takže nemá cenu, abych se legračně šklebil a nechal si padat papír z hlavy, protože ve tmě stejně není nic vidět.

Italský obchod s potravinami je přes ulici a já vidím banány, jablka a pomeranče. Vím, že dvojčata můžou banány jíst. Malachy banány zbožňuje a já je mám taky rád. Jenže to chce peníze. Italové nejsou zrovna známí tím, že by zadarmo rozdávali banány, a už vůbec ne McCourtům, kteří jim

stejně už dluží za jídlo. Máma mi říkává: Nikdy, nikdy neodcházej ze hřiště, leda když jdeš domů. Ale co mám dělat, když mi dvojčata v kočárku řvou hlady? Říkám Malachymu, že se hned vrátím. Rozhlédnu se, jestli se nikdo nedívá, popadnu trs banánů před italským obchodem a utíkám po Myrtle Avenue od hřiště pryč, kolem bloku a zpátky k zadní straně, kde je díra v plotě. Odvezeme kočárek do tmavého kouta a oloupeme dvojčatům banány. V trsu je pět banánů a my hodujeme v tmavém koutě hřiště. Dvojčata slintají a žvýkají a rozmazávají si banány po obličejí, po vlasech, po oblečení. V té chvíli mě napadne, že nastane vypyťování. Máma bude chtít vědět, proč jsou dvojčata zapatlaná od banánů a kde jsem je sebral. Nemůžu jí říct o italském krámě na rohu. Budu muset říct, že mi je dal nějaký člověk.

To řeknu. Nějaký člověk.

Pak se stane divná věc. V brance k hřišti se objeví nějaký člověk. Volá na mne. Ach, Bože, to je ten Ital. Hej, synku, pocem. Jo, s tebou mluvím. Pocem ke mně.

Jdu k němu.

Ty seš ten kluk s malejma bratříčkama, že jo? S dvojčatama. Ano, pane.

Tumáš. Vem si tady ten pytel s ovocem. Dybych ti ho nedal, stejně bych to vyhodil. Tumáš, vem si ten pytel. Jsou v něm jabka, pomeranče a banány. Máš přeci rád banány, ne? Aha. Já vím, že je máš rád. Na, vem si ten pytel. Tvoje máma je hodná ženská. Tvůj táta? No, znáš to, má problém, má ten irskej tik. Dej dvojčatům banán. Ať jsou zticha. Jsou slyšet přes celou ulici.

Děkuju, pane.

Jémine. To je slušnej kluk. Kde ses to naučil? Otec mi říkal, že se má poděkovat, pane.

Tvůj otec? No podívejme.

Táta sedí u stolu a čte noviny. Říká, že prezident Roosevelt je dobrý člověk a že už brzy bude mít v Americe každý práci. Máma sedí na druhé straně stolu a krmí Margaretu z lahve. Má přísný výraz, který mě leká.

Kde jsi vzal to ovoce?

Od jednoho člověka.

Jakého člověka?

Ital mi ho dal.

Ukradls to ovoce?

Malachy říká: Ten pán. Ten pán dal Frankiemu pytel.

A cos to udělal Freddiemu Leibowitzovi? Jeho matka tady byla. Moc hodná ženská to je. Nevím, co bychom si bez ní a bez Minnie MacAdoreyové počali. A ty musíš mlátit chudáka Freddieho.

Malachy začne vyskakovat na židli. Nebil ho. Nebil. Nechtěl ho zabít. Ani mě nechtěl zabít.

Táta říká: Přestaň, Malachy, přestaň. Pojď ke mně. A vezme Malachyho na klín.

Máma povídá: Jdi dolů a omluv se Freddiemu.

Ale táta na to: Chceš se Freddiemu omluvit?

Nechci.

Rodiče se po sobě podívají. Táta říká: Freddie je hodný chlapec. Houpal jenom tvého bratříčka na houpačce. Je to tak?

Chtěl mi ukrást příběh o Kukulínovi.

Ale né. Freddieho příběh o Kukulínovi nezajímá. Má svůj vlastní příběh. Stovky příběhů. Je Žid.

Co je Žid?

Táta se směje. Žid ... Židi jsou lidi s vlastními příběhy. Nepotřebují Kukulína. Mají Mojžíše. Mají Samsona.

Kdo je Samson?

Když půjdeš dolů a promluvíš si s Freddiem, budu ti pak vyprávět o Samsonovi. Můžeš říct Freddiemu, že tě to mrzí a že už to víckrát neuděláš, a můžeš se ho přitom zeptat i na Samsona. Řekni, co chceš, ale musíš si s Freddiem promluvit. Uděláš to?

Holčička v mámině náručí slabě zapláče, táta vyskočí a upustí Malachyho na podlahu. Je v pořádku? Máma říká: Samozřejmě, je v pořádku. Krmí se. Pane na nebi, jaký ty jsi nervák.

Povídají si teď o Margaretě a mě si přestanou všímat. Nevadí mi to. Jdu dolů do přízemí zeptat se Freddieho na Samsona, jestli je Samson stejně tak dobrý jako Kukulín, jestli má Freddie svůj vlastní příběh, nebo jestli mi chce pořád ještě ukrást Kukulína. Malachy chce jít se mnou, když teď táta stojí a nemá už klín.

Paní Leibowitzová říká: Ach, Frankie, Frankie, pojd dál, pojd. A malý Malachy přišel s tebou. A řekni mi, Frankie, cos to udělal Freddiemu? Chtěls ho zabít? Freddie je dobrý chlapec, Frankie. Čte knihy. Poslouchá rádio se svým papá. Houpe tvého bratra na houpačce. A ty ho chceš zabít. Ach, Frankie, Frankie. A chudák tvoje matka má nemocnou holčičku.

Ona není nemocná, paní Leibowitzová.

Ale je. Je to nemocný dítě. Já znám nemocný děti. Dělán ve špitále. Nic mi neříkej, Frankie. Pojd dál, pojd dál. Freddie, Freddie, Frankie je tady. Pojd sem. Frankie už tě nezabije. Ani tebe, ani malého Malachyho. Hezký židovský jméno, dáš si kus koláče, ne? Proč ti dali židovský jméno, hm? Ták, sklenice mléka, kousek koláče. Vy jste hoši tak hubený, Irové snad vůbec nejedí.

Sedíme s Freddiem u stolu, jíme koláče a pijeme mléko. Pan Leibowitz sedí v křesle, čte noviny a poslouchá rádio. Občas řekne něco paní Leibowitzové, ale já mu nerozumím, protože mu z úst vycházejí zvláštní zvuky. Freddie mu rozumí. Když vydá pan Leibowitz zvláštní zvuk, Freddie vstane a donese mu koláč.

Paní Leibowitzová se na Freddieho usměje a pohladí ho po hlavě a Freddie se na ni taky usměje a vydá zvláštní zvuk. Paní Leibowitzová kroutí nade mnou a nad Malachym hlavou. Ojoj, jak jste hubený. Říká ojoj každou chvíli, až se Malachy rozesměje a řekne taky ojoj a Leibowitzovi se smějí a pan Leibowitz říká slova, kterým rozumíme: Když Ir říká ojoj, tak se směje. Paní Leibowitzová se rozesměje, až se jí třese celé tělo a popadá se za břicho a Malachy zase řekne ojoj, protože ví, že tak každého rozesměje. Řeknu také ojoj, ale nikdo se nesměje a já vím, že ojoj patří

Malachymu, jako Kukulín patří mně, a Malachy si může svoje ojoj nechat.

Paní Leibowitzová, náš táta říkal, že má Freddie nějaký oblíbený příběh.

Malachy povídá: O Samovi, o Samovi, ojoj. Všichni se zase rozesmějou, ale já ne, protože si nemůžu vzpomenout, co je dál po Samovi. Freddie mumlá přes koláč: O Samsonovi, a paní Leibowitzová mu říká: Nemluv s plnou husou, a já se musím smát, protože je dospělá a říká husa místo pusa. Malachy se směje, protože já se směju, a Leibowitzovi se dívají jeden na druhého a usmívají se. Freddie říká: O Samsonovi ne. Můj oblíbený příběh je o Davidovi a obru Goliášovi. David ho zabil prakem, praštil ho kamenem do hlavy. Mozky se mu roztekly po zemi.

Mozek se mu roztekl po zemi, říká pan Leibowitz.

Ano, papá.

Papá. Tak říká Freddie svému otci, kdežto my říkáme našemu otci táta.

Vzbudí mě mámin šepot. Co je s tím dítětem? Je ještě brzo, v místnosti není moc světla, ale táta stojí u okna s Margaretou v náručí. Houpá ji a vzdychá.

Máma říká: Je snad... je nemocná? No, je nějaká tichá a trochu studená.

Máma vyskočí z postele a vezme dítě do náručí. Jdi pro doktora. Jdi, proboha, a táta si natáhne kalhoty, zastrčí si do nich košili, nebere si žádné sako, ani boty, ani ponožky, přestože je dnes zima.

Čekáme doma, dvojčata spí v nohách postele, Malachy se vrtí vedle mne. Frankie, já chci napít. Máma v posteli kolíbá holčičku v náručí. Ach, Margareto, Margareto, má jediná malá láska. Otevři svá krásná modrá očička, má malá chudinko.

Naliju do hrnku vodu pro Malachyho a pro sebe a máma začne kvílet: Vodu pro sebe a pro bratra. No, to je pěkné. A pro sestru nic. Nic pro ubohou malou sestřičku. Zeptal ses, jestli má v hlavě pusu? Zeptal ses, jestli by nechtěla

kapku vody? Ach, kdepak. Jen běž a vypij si tu svou vodu, i se svým bratrem, dělejte jakoby nic. Pro vás je to den jako každý jiný, že ano? A dvojčata spí, jako by jim bylo všechno jedno, a jejich ubohá sestřička mi leží nemocná v náručí. Nemocná v náručí. Ach, Ježíši drahý na nebi.

Proč takhle mluví? Nemluví dneska jako moje máma. Chci tátu. Kde je můj táta?

Vlezu zpátky do postele a rozpláču se. Malachy říká: Proč brečíš? Proč brečíš? až se do mě znova pustí máma. Já mám v náručí tvoji nemocnou sestru a ty tady kňouráš a naříkáš. Jestli tam na tebe půjdu, dám ti co proto, abys měl proč brečet.

Táta se vrátí s doktorem. Je z něj cítit whisky. Doktor holčičku prohlédne, proklepe ji, zvedne jí víčka, prohmatá krk, ruce, nohy. Postaví se a zavrtí hlavou. Je mrtvá. Máma vezme děcko do náručí a otočí se ke zdi. Doktor chce vědět: Měla nějaký úraz? Neupustil ji někdo na zem? Nehráli si s ní chlapi moc divoce? Nic takového?

Táta vrtí hlavou. Doktor říká, že ji bude muset vzít s sebou, že ji musí ještě nechat prohlídnout, a táta mu podepíše nějaký papír. Máma prosí, aby jí nechal její holčičku aspoň ještě pár minut, ale doktor říká, že nemá tolik času, nemůže u nás zůstat celý den. Když chce táta Margaretu vzít, máma se s ní odtáhne ke zdi. Má divoký výraz, černé kudrnaté vlasy jí visí zplihle do čela a v obličeji je zpocená, oči má široce otevřené a ve tváři se jí lesknou slzy, vrtí hlavou a sténá. Ach ne, ach ne, až jí táta nakonec vezme dítě z náručí. Doktor zabalí Margaretu celou do přikrývky a máma křičí: Ach Ježíši Kriste, vždyť ji udusíte. Ježíšmarjá-josefe, pomozte mi. Doktor odejde. Máma se obrátí ke zdi, zůstane nehybně ležet a nevydá ani hlásku. Dvojčata jsou vzhůru, pláčou hlady, ale táta stojí uprostřed místnosti a civí do stropu. Ve tváři je bílý jako křída a pěstmi se bije do steh. Dojde k posteli a položí mi ruku na hlavu. Ruka se mu chvěje. Francisi, já si dojdou pro cigarety.

Máma zůstane v posteli celý den a skoro se nepohne. Naplníme s Malachym lahve pro dvojčata vodou s cukrem.

V kuchyni najdeme půl bochníku ztvrdlého chleba a dva studené párky. Nemůžeme si dát čaj, protože led v ledničce už zase roztál a mléko je kyselé, a každý ví, že pít čaj bez mléka se nedá, ledaže mi dá napít táta ze svého hrnku, když vypráví o Kukulínovi.

Dvojčata už mají zase hlad, a já vím, že jim nemůžu celý den dávat vodu s cukrem. Uvařím v hrnci kyselé mléko, rozmačkám v něm trochu ztvrdlého chleba a zkusím je krmit z hrnku chlebem s dobrůtkou. Ošklíbají se a běží s pláčem k mámě v posteli. Je pořád obrácená tváří ke zdi a oni zase s pláčem běží ke mně. Nechtějí chleba s dobrůtkou, dokud nepřebiju chuť kyselého mléka cukrem. Teď konečně jedí, usmívají se a roztírají si dobrůtku po tvářích. Malachy si dá s nimi, a když to může jíst on, můžu to jíst já taky. Sedíme všichni na podlaze, jíme dobrůtku, ukusujeme studený párek a pijeme vodu, kterou máma uchovává v lednici v lahvi od mléka.

Když se najíme a napijeme, musíme jít na záchod dolů na chodbu, ale nemůžeme se dostat dovnitř, protože je tam paní Leibowitzová, pobrukuje si a zpívá. Volá na nás ven: Počchejte, tėti, počchejte, miláčkové. Jenom dvě vteřinky. Malachy začne tleskat rukama, tancuje dokola a zpívá: Počchejte, tėti, počchejte, miláčkové. Paní Leibowitzová otevře dveře. Podívejte se na něj. Hotový hérec. Tak co, tėti, japak je mamince?

Je v posteli, paní Leibowitzová. Doktor si vzal Margaretu a táta šel pro cigarety.

Ach, Frankie, Frankie. Já jsem říkala, že to dítě je nemocné. Malachy tiskne nohy k sobě. Musím čůrat. Musím čůrat.

Tak už jdi čůrat. Vy chlapci se vyčůráte a podíváme se na maminku.

Když se vyčůráme, jdeme se s paní Leibowitzovou podívat na mámu. Ach, paní McCourtová. Ojoj, miláčku. Koukněte na to. Koukněte na ty dvojčata. Jsou celý nahatý. Copak se děje, paní McCourtová, co? Holčička je nemocná? Tak na mě mluvte. Chudák ženská. No tak, otočte se,

paninko. Mluvte na mě. Ojoj, to je nadělení. Mluvte na mě, paní McCourtová.

Pomůže mámě posadit se a opřít se o zeď. Máma se zdá menší. Paní Leibowitzová říká, že přinese trochu polévky, a mně řekne, abych sehnal vodu a otřel mámě obličej. Namočím ručník ve studené vodě a dám jí ho na čelo. Přitiskne si mou ruku na tvář. Ach, Ježíšikriste, Frankie. Ježíšikriste. Nechce mi ruku pustit a já dostanu strach, protože jsem ji takovou ještě nikdy neviděl. Říká Frankie jenom proto, že drží moji ruku, ale myslí přitom na Margaretu, ne na mě. Tvoje roztomilá sestřička je mrtvá, Frankie. Mrtvá. A kde je tvůj otec? Pustí mou ruku. Řekla jsem, kde je tvůj otec? Pije. Někde pije. V domě není ani halír. Nemůže sehnat práci, ale peníze na pití má, na pití má, na pití má, na pití má. Zvrátí hlavu dozadu, uhodí se o zeď a nařiká: Kde je? Kde je? Kde je moje holčička? Ach, Ježíšimarjájosef, pomozte mi dneska v noci. Nebo se zblázním, jako že je nade mnou. Dočista se zblázním.

Paní Leibowitzová spěchá dovnitř. Paninko, paninko, copak se děje? Malá holčička. Kde je?

Máma začne znovu naříkat: Mrtvá, paní Leibowitzová. Mrtvá. Hlava jí upadne a tělo se začne kývat zepředu dozadu. Uprostřed noci, paní Leibowitzová. V kočárku. Měla jsem na ni dávat pozor. Sedm týdnů byla na tomhle světě a umřela uprostřed noci, sama, paní Leibowitzová, úplně sama v tom kočárku.

Paní Leibowitzová vezme mámu do náručí. Pšš, pšš. To se malým děťátkům stává. To se stává, paninko. Pán si ji vzal.

V kočárku, paní Leibowitzová. Vedle mojí postele. Mohla jsem ji z něj vyndat a nemusela umřít. Bůh přece nestojí o malá děťátka. Co by si s nima počal?

Já nevím, paninko. Bůh mi to neřekl. Vezměte si polévku. Je dobrá. Posílí vás. Chlapci, vezměte si misky. Dám vám polévku.

Co je to misky, paní Leibowitzová?

Ach, Frankie. Ty nevíš, co jsou to misky? Na polévku,

miláčku. Vy nemáte misky? Tak podej hrnky na polévku. Uvařila jsem hrachovou a čočkovou polévku. Šunku žádnou. Irové rádi šunku. Žádnou šunku, Frankie. Pijte, paninko. Vypijte tu polévku.

Krmí mámu lžící a otírá jí čurky polévky na bradě. Já sedím s Malachym na podlaze a pijeme polévku z hrnků. Krmíme lžící dvojčata. Polévka je moc dobrá, horká a hustá. Máma takovou polévku nikdy nedělá a mě napadne, jestli by se nějak nedalo zařídit, aby paní Leibowitzová byla moje máma. Freddie by mohl být mnou a měl by moji matku a mého otce taky, a Malachy a dvojčata by byli jeho bratři. Margaretu už mít nemůže, protože ta je jako ten pes na ulici, kterého odvezli. Nevím, proč ji odvezli. Máma říká, že umřela v kočárku, a to musí být nejspíš stejné, jako kdyby do ní narazilo auto, když ji odvezli.

Kéž by tady Margareta byla, aby si mohla dát polévku. Krmil bych ji lžící, jako krmí paní Leibowitzová mámu, a jí by škrunderalo v krku a smála by se, jako se smála s tátou. Už by neplakala a máma by nebyla celé dny a noci v posteli a táta by mi vyprávěl Kukulínovy příběhy a já už bych nechtěl paní Leibowitzovou za svoji matku. Paní Leibowitzová je hodná, ale radši bych, aby mi táta vyprávěl o Kukulínovi a Margareta cvrlikala a máma se smála, když táta tancuje a má přitom obě nohy levé.

Na pomoc přijde Minnie MacAdoreyová. Matko Boží, paní Leibowitzová, ta dvojčata smrdí až do nebe.

O matce Boží nic nevím, Minnie, ale ta dvojčata potřebují umýt. Potřebují čisté plenčičky. Frankie, kde jsou čisté plenčičky?

Nevím.

Minnie povídá: Nosí místo plenek hadry. Přinesu nějaké Maisiiny. Frankie, odnes ty hadry a vyhoď je.

Malachy vytáhne Oliverův hadr a já zápasím s Eugenem. Spínací špendlík je zaseklý, a jak se Eugen vrtí, uvolní se, píchne ho do boku a on začne znovu rvát, že chce mámu. Ale Minnie už je zpátky s ručníkem, mýdlem a horkou